

KOMMISJONSFORORDNING (EU) nr. 1218/2010

2015/EØS/53/12

av 14. desember 2010

om anvendelse av artikkel 101 nr. 3 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte på visse grupper av spesialiseringsavtaler(*)

EUROPAKOMMISJONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte,

under henvisning til rådsforordning (EØF) nr. 2821/71 av 20. desember 1971 om anvendelse av bestemmelsene i traktatens artikkel 85 nr. 3 på visse grupper av avtaler, beslutninger og samordnet opptreden⁽¹⁾,

etter offentliggjøring av utkast til forordning,

etter samråd med Den rådgivende komité for konkurransesaker og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Ved forordning (EØF) nr. 2821/71 gis Kommisjonen myndighet til gjennom en forordning å anvende artikkel 101 nr. 3 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte(*) på visse grupper av avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som faller inn under virkeområdet for traktatens artikkel 101 nr. 1 og som gjelder spesialisering, herunder avtaler som er nødvendige for å gjennomføre spesialiseringen.
- 2) I kommisjonsforordning (EF) nr. 2658/2000 av 29. november 2000 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av spesialiseringsavtaler⁽²⁾ defineres grupper av spesialiseringsavtaler som Kommisjonen anser for normalt å oppfylle vilkårene fastsatt i traktatens artikkel 101 nr. 3. I betraktning av de generelt positive erfaringene med anvendelsen av nevnte forordning, som opphører å gjelde 31. desember 2010, og idet det tas hensyn til ytterligere erfaringer som er gjort siden forordningen ble vedtatt, bør det vedtas en ny gruppeunntaksforordning.
- 3) Denne forordning bør både sikre en effektiv beskyttelse av konkurransen og sørge for en tilfredsstillende rettsikkerhet for foretakene. I arbeidet med å nå disse målene bør det tas hensyn til behovet for i størst mulig grad å forenkle den administrative kontrollen og den rettslige rammen. Dersom partenes markedsinntekt ikke overstiger et visst nivå, kan det ved anvendelsen av traktatens artikkel 101 nr. 3 vanligvis antas at de positive virkningene av spesialiseringsavtaler oppveier de negative virkningene de måtte ha for konkurransen.
- 4) For anvendelsen av traktatens artikkel 101 nr. 3 ved forordning er det ikke nødvendig å definere hvilke avtaler som kan komme inn under traktatens artikkel 101 nr. 1. Ved den individuelle vurdering av avtaler i henhold til traktatens artikkel 101 nr. 1 må det tas hensyn til flere faktorer, særlig markedsstrukturen på det relevante marked.
- 5) Fordelen gitt ved unntaket som fastsettes ved denne forordning, bør være forbeholdt avtaler som med tilstrekkelig sikkerhet kan antas å oppfylle vilkårene i traktatens artikkel 101 nr. 3.
- 6) Sannsynligheten for at avtaler om produksjonsmessig spesialisering bidrar til å bedre produksjonen eller distribusjonen av varer er størst dersom partene har utfyllende kompetanse, eiendeler eller virksomhet, ettersom de da kan konsentrere seg om å framstille visse produkter og på den måten arbeide mer rasjonelt og tilby billigere produkter. Det samme gjelder vanligvis for avtaler om spesialisering innen tilrettelegging av tjenester. Med effektiv konkurranse er det sannsynlig at forbrukerne vil få en rimelig andel av fordelene som oppnås.
- 7) Slike fordeler kan også oppnås ved avtaler der en part helt eller delvis gir avkall på å framstille bestemte produkter eller tilrettelegge bestemte tjenester til fordel for en annen part («ensidig spesialisering»), ved avtaler der hver part helt eller delvis gir avkall på å framstille bestemte produkter eller tilrettelegge bestemte tjenester til fordel for en annen part («gjensidig spesialisering»), og ved avtaler der partene i fellesskap framstiller bestemte

(*) Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EUT L 335 av 18.12.2010, s. 43, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 3/2011 av 11. februar 2011 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIV (Konkurranseregler), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 19 av 7.4.2011, s. 7.

⁽¹⁾ EFT L 285 av 29.12.1971, s. 46.

⁽²⁾ EFT L 304 av 5.12.2000, s. 3.

(*) Med virkning fra 1. desember 2009 har artikkel 81 i EF-traktaten blitt artikkel 101 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte (TEUV). De to artiklene er innholdsmessig identiske. I denne forordning skal henvisninger til artikkel 101 i TEUV forstås som henvisninger til artikkel 81 i EF-traktaten der det er relevant. Ved TEUV ble det også gjort visse endringer i terminologien, for eksempel ble «Felleskapet» endret til «Unionen» og «felles marked» til «indre marked». Terminologien fra TEUV blir brukt i hele denne forordning.

produkter eller tilrettelegger bestemte tjenester («felles produksjon»). Innenfor rammen av denne forordning innebærer begrepene ensidig og gjensidig spesialisering ikke at en part må redusere sin kapasitet, ettersom det er tilstrekkelig at produksjonsvolumet reduseres. Begrepet felles produksjon innebærer imidlertid ikke et krav om at partene hver for seg reduserer sin produksjonsvirksomhet utenfor virkeområdet for sin planlagte avtale om felles produksjon.

- 8) Avtaler om ensidig og gjensidig spesialisering er av en slik art at de forutsetter at partene er virksomme på det samme produktmarkedet. Det er ikke nødvendig at partene er virksomme på det samme geografiske markedet. Anvendelsen av denne forordning på avtaler om ensidig og gjensidig spesialisering bør derfor begrenses til situasjoner der partene er virksomme på det samme produktmarkedet. Avtaler om felles produksjon kan inngås av parter som allerede er virksomme på det samme produktmarkedet, men også av parter som ønsker å få adgang til et produktmarked ved hjelp av avtalen. Derfor bør avtaler om felles produksjon omfattes av denne forordning uavhengig av om partene allerede er virksomme på det samme markedet.
- 9) For å sikre at fordelene ved spesialisering oppnås uten at en av partene helt forlater markedet i senere ledd enn produksjonsleddet, bør avtaler om ensidig og gjensidig spesialisering omfattes av denne forordning bare dersom de inneholder bestemmelser om kjøps- og leveringsforpliktelser eller felles distribusjon. Kjøps- og leveringsforpliktelsene kan, men må ikke være av eksklusiv art.
- 10) Det kan antas at når partenes andel av det relevante marked for de produktene som er gjenstand for en spesialiseringsavtale, ikke overstiger et visst nivå, vil avtalene som regel føre til økonomisk gevinst i form av stordriftsfordeler eller bedre produksjonsteknologi, samtidig som forbrukerne gis en rimelig andel av de fordeler som oppnås. Dersom produktene som framstilles i henhold til en spesialiseringsavtale, er mellomprodukter som en eller flere av partene helt eller delvis bruker som innsatsprodukter i sin egen produksjon av visse etterfølgende produkter som de deretter selger på markedet, bør unntaket i henhold til denne forordning gis bare dersom partenes andel av det relevante markedet for disse etterfølgende produktene ikke overstiger et bestemt nivå. Dersom bare partenes andel av markedet for mellomproduktene tas i betraktning i et slikt tilfelle, overses den mulige risikoen for at konkurrenter utestenges fra markedet for de etterfølgende produktene eller utsettes for en prisøkning på innsatsprodukter på sistnevnte marked. Det foreligger imidlertid ingen formodning om at spesialiseringsavtaler omfattes av traktatens artikkel 101 nr. 1 eller ikke oppfyller vilkårene i traktatens artikkel 101 nr. 3, når markedsandelsgrensen

fastsatt i denne forordning er overskredet eller andre vilkår i forordningen ikke er oppfylt. I slike tilfeller må det foretas en individuell vurdering av spesialiseringsavtalen i henhold til traktatens artikkel 101.

- 11) Avtaler som inneholder begrensninger som ikke er absolutt nødvendige for å oppnå de positive virkningene av en spesialiseringsavtale, bør ikke unntas etter denne forordning. I prinsippet bør avtaler som inneholder visse alvorlige konkurransebegrensninger knyttet til fastsettelse av priser til tredjemann, begrensninger i produksjon eller salg og fordeling av markeder eller kunder, utelukkes fra unntaket gitt ved denne forordning, uavhengig av partenes markedsandel.
- 12) Markedsandelsgrensen, det at visse avtaler ikke unntas, samt vilkårene fastsatt i denne forordning sikrer normalt at de avtaler som omfattes av gruppeunntaket, ikke gir partene mulighet til å utelukke konkurransen for en betydelig del av de aktuelle produktene eller tjenestene.
- 13) I henhold til artikkel 29 nr. 1 i rådsforordning (EF) nr. 1/2003 av 16. desember 2002 om gjennomføring av konkurransereglene fastsatt i traktatens artikkel 81 og 82⁽¹⁾ kan Kommisjonen trekke tilbake fordelene gitt ved denne forordning, dersom den i et bestemt tilfelle fastslår at en avtale som unntaket i denne forordning får anvendelse på, likevel har virkninger som ikke er forenlige med traktatens artikkel 101 nr. 3.
- 14) I henhold til artikkel 29 nr. 2 i forordning (EF) nr. 1/2003 kan en medlemsstats konkurransemyndighet trekke tilbake fordelene gitt ved denne forordning med hensyn til en medlemsstats territorium, eller en del av det, dersom den i et bestemt tilfelle fastslår at en avtale som unntaket i denne forordning får anvendelse på, likevel har virkninger som er uforenlige med traktatens artikkel 101 nr. 3 på medlemsstatens territorium, eller en del av det, som har alle kjennetegn på et særskilt geografisk marked.
- 15) Fordelene gitt ved denne forordning kan trekkes tilbake i henhold til artikkel 29 i forordning (EF) nr. 1/2003 for eksempel dersom det relevante marked er svært konsentrert og konkurransen allerede er svak, særlig på grunn av andre markedsdeltakeres respektive markedsandel eller forbindelser mellom andre markedsdeltakere som følge av parallelle spesialiseringsavtaler.

⁽¹⁾ EFT L 1 av 4.1.2003, s. 1.

- 16) For å lette inngåelsen av spesialiseringsavtaler, som kan påvirke partenes struktur, bør gyldighetstiden for denne forordning fastsettes til tolv år —

tilhører, og dessuten, dersom spesialiseringsproduktene er mellomprodukter som en eller flere av partene helt eller delvis bruker internt til framstilling av etterfølgende produkter, det relevante produktmarked og geografiske marked som de etterfølgende produktene tilhører,

VEDTATT DENNE FORORDNING:

Artikkel 1

Definisjoner

1. I denne forordning menes med:

- a) «spesialisingsavtale» en avtale om ensidig spesialisering, en avtale om gjensidig spesialisering eller en avtale om felles produksjon,
- b) «avtale om ensidig spesialisering» en avtale mellom to parter som er virksomme på det samme produktmarkedet, der den ene parten går med på helt eller delvis å slutte å produsere bestemte produkter eller på å avstå fra å produsere disse produktene, og på å kjøpe dem av den andre parten, som går med på å produsere og levere dem,
- c) «avtale om gjensidig spesialisering» en avtale mellom to eller flere parter som er virksomme på det samme produktmarkedet, der to eller flere parter på gjensidig grunnlag går med på helt eller delvis å slutte eller avstå fra å produsere bestemte, men forskjellige produkter, og på å kjøpe disse produktene av de andre partene, som går med på å produsere og levere dem,
- d) «avtale om felles produksjon» en avtale der to eller flere parter blir enige om å produsere bestemte produkter sammen,
- e) «avtale» en avtale, en beslutning truffet av en sammenslutning av foretak, eller en samordnet opptreden,
- f) «produkt» en vare eller en tjeneste, herunder både innsatsvarer og tjenester i mellomleddet og ferdige varer og tjenester, men ikke distribusjons- og utleietjenester,
- g) «produksjon» framstilling av varer eller tilrettelegging av tjenester, herunder produksjon ved bruk av underleverandør,
- h) «tilrettelegging av tjenester» virksomhet som utøves forut for ytingen av tjenester til kunder,
- i) «relevant marked» det relevante produktmarked og geografiske marked som spesialiseringsproduktene

- j) «spesialisingsprodukt» produkt som framstilles innenfor rammen av en spesialiseringsavtale,
- k) «etterfølgende produkt» et produkt som en eller flere av partene bruker et spesialiseringsprodukt som innsatsprodukt i, og som disse partene selger på markedet,
- l) «konkurrerende foretak» en faktisk eller potensiell konkurrent,
- m) «faktisk konkurrent» et foretak som er virksomt på det samme relevante markedet,
- n) «potensiell konkurrent» et foretak som i fravær av spesialiseringsavtalen, på et realistisk grunnlag og ikke bare som en teoretisk mulighet, ved en liten, men varig økning i de relative prisene, innen høyst tre år vil kunne foreta de nødvendige tilleggsinvesteringer eller påta seg andre nødvendige byttekostnader for å komme inn på det relevante markedet,
- o) «eksklusiv leveringsforpliktelse» en forpliktelse til ikke å levere spesialiseringsproduktet til andre konkurrerende foretak enn en avtalepart,
- p) «eksklusiv kjøpsforpliktelse» en forpliktelse til å kjøpe spesialiseringsproduktet bare av en avtalepart,
- q) «felles», i forbindelse med distribusjon, at partene
- i) utfører distribusjonen av produktene gjennom en felles gruppe eller organisasjon eller et felles foretak, eller
- ii) utpeker en tredjemann som distributør med eller uten enerett, forutsatt at denne tredjemann ikke er et konkurrerende foretak,
- r) «distribusjon» distribusjon, herunder salg av varer og yting av tjenester.
2. I denne forordning skal betegnelsene «foretak» og «part» omfatte deres respektive tilknyttede foretak.

Med «tilknyttede foretak» menes:

- a) foretak der en part i spesialiseringsavtalen, direkte eller indirekte
 - i) har myndighet til å utøve mer enn halvparten av stemmerettighetene,
 - ii) har myndighet til å utnevne mer enn halvparten av medlemmene i kontrollorganet, styret eller de organer som rettslig representerer foretaket, eller
 - iii) har rett til å lede foretakets forretninger,
- b) foretak som overfor en part i spesialiseringsavtalen direkte eller indirekte har de rettigheter eller den myndighet som er nevnt i bokstav a),
- c) foretak der et foretak nevnt i bokstav b) direkte eller indirekte har de rettigheter eller den myndighet som er nevnt i bokstav a),
- d) foretak der en part i spesialiseringsavtalen sammen med ett eller flere av foretakene nevnt i bokstav a), b) eller c), eller foretak der to eller flere av de sistnevnte foretak i fellesskap har de rettigheter eller den myndighet som er nevnt i bokstav a),
- e) foretak der de rettigheter eller den myndighet som er nevnt i bokstav a), i fellesskap innehas av
 - i) partene i spesialiseringsavtalen eller deres respektive tilknyttede foretak nevnt i bokstav a)–d), eller
 - ii) en eller flere av partene i spesialiseringsavtalen eller ett eller flere av deres tilknyttede foretak nevnt i bokstav a)–d) og en eller flere tredjemenn.

Artikkel 2

Unntak

1. I henhold til traktatens artikkel 101 nr. 3 og med forbehold for bestemmelsene i denne forordning erklæres det at traktatens artikkel 101 nr. 1 ikke får anvendelse på spesialiseringsavtaler.

Dette unntak får anvendelse i den utstrekning slike avtaler inneholder konkurransebegrensninger som faller inn under virkeområdet for traktatens artikkel 101 nr. 1.

2. Unntaket fastsatt i nr. 1 får anvendelse på spesialiseringsavtaler som inneholder bestemmelser om overdragelse eller lisensiering av immaterialrettigheter til en eller flere av partene, forutsatt at disse bestemmelsene ikke

utgjør hovedformålet med avtalene, men er direkte knyttet til og nødvendige for gjennomføringen av disse.

3. Unntaket fastsatt i nr. 1 får anvendelse på spesialiseringsavtaler der
 - a) partene påtar seg en eksklusiv kjøpsforpliktelse eller en eksklusiv leveringsforpliktelse, eller
 - b) partene ikke hver for seg selger spesialiseringsproduktene, men distribuerer dem i fellesskap.

Artikkel 3

Markedsandelsgrense

Unntaket fastsatt i artikkel 2 får anvendelse på det vilkår at partenes samlede markedsandel ikke overstiger 20 % av noe relevant marked.

Artikkel 4

Særlig alvorlige begrensninger

Unntaket fastsatt i artikkel 2 får ikke anvendelse på spesialiseringsavtaler som, direkte eller indirekte, alene eller i kombinasjon med andre faktorer under partenes kontroll, har noen av følgende formål:

- a) å fastsette priser ved salg av produktene til tredjemann, med unntak av fastsettelse av prisene til direkte kunder i forbindelse med felles distribusjon,
- b) å begrense produksjon eller salg, med unntak av
 - i) bestemmelser om den avtalte mengde produkter innenfor rammen av en avtale om ensidig eller gjensidig spesialisering, eller fastsettelse av kapasitet og produksjonsvolum innenfor rammen av en felles produksjonsavtale, og
 - ii) fastsettelse av salgsmål i forbindelse med felles distribusjon,
- c) å fordele markeder eller kunder.

Artikkel 5

Anvendelse av markedsandelsgrensen

Ved anvendelsen av markedsandelsgrensen fastsatt i artikkel 3 skal følgende regler gjelde:

- a) Markedsandelen skal beregnes på grunnlag av salgsverdien på markedet; dersom det ikke foreligger noen opplysninger om salgsverdien på markedet, kan anslag basert på andre pålitelige markedsopplysninger, herunder opplysninger om salgsvolumet på markedet, brukes til å beregne partenes markedsandel.

- b) Markedsandelen skal beregnes på grunnlag av opplysninger for foregående kalenderår.
- c) Markedsandelen som innehas av foretakene nevnt i artikkel 1 nr. 2 annet ledd bokstav e), skal fordeles likt mellom de foretak som har de rettigheter eller den myndighet som er oppført i bokstav a) i nevnte ledd.
- d) Dersom markedsandelen nevnt i artikkel 3 i utgangspunktet ikke er på over 20 %, men senere stiger til over dette nivå uten å overskride 25 %, får unntaket fastsatt i artikkel 2 fortsatt anvendelse i to sammenhengende kalenderår etter det året da grensen på 20 % første gang ble overskredet.
- e) Dersom markedsandelen nevnt i artikkel 3 i utgangspunktet ikke er på over 20 %, men senere stiger til over 25 %, får unntaket fastsatt i artikkel 2 fortsatt anvendelse i ett kalenderår etter det året da nivået på 25 % første gang ble overskredet.
- f) Anvendelsen av bokstav d) og e) kan ikke kombineres slik at et tidsrom på to kalenderår overskrides.

Artikkel 6

Overgangsperiode

Forbudet fastsatt i traktatens artikkel 101 nr. 1 får ikke anvendelse i tidsrommet fra 1. januar 2011 til 31. desember 2012 med hensyn til avtaler som allerede var trådt i kraft 31. desember 2010, og som ikke oppfyller vilkårene for unntak fastsatt i denne forordning, men som oppfyller vilkårene for unntak fastsatt i forordning (EF) nr. 2658/2000.

Artikkel 7

Gyldighetstid

Denne forordning trer i kraft 1. januar 2011.

Den opphører å gjelde 31. desember 2022.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel, 14. desember 2010.

For Kommisjonen

José Manuel BARROSO

President
